

RAFEL COMES I EZEQUIEL

H O M E N A T G E S

*L'Excm. I Molt Il·ltre.
Ajuntament de Terrassa,
en sessió plenària
celebrada el dia 29 de
maig de 2026, acordà
concedir la Medalla
d'Honor de la Ciutat a
Rafel Comes i Ezequiel
en reconeixement del
seus mèrits en l'àmbit
de l'estudi i difusió de la
història, la numismàtica
i la preservació de la
memòria de la nostra
ciutat.*

Acte de lliurament de la Medalla
d'Honor de la Ciutat a

**RAFEL COMES I
EZEQUIEL**

Presentació

Laura Rivas Moreno
Tinenta d'alcalde de Serveis Generals i
Govern Obert

Glossa

Josep Puy i Juanico
Historiador

Lectura de l'acord plenari

**LLIURAMENT
MEDALLA DE LA CIUTAT**

Cloenda

Jordi Ballart i Pastor
Alcalde de Terrassa

Saló de Sessions de l'Ajuntament de
Terrassa

Rafel Comes: història, memòria i identitat

E

n Rafel Comes ha dedicat molts anys de la seva vida al sector tèxtil terrassenc, on va liderar des del 1967 fins al 1995 l'empresa familiar, fins que va arribar el moment d'iniciar una nova etapa i de centrar-se en les seves grans vocacions i passions.

La numismàtica, la filatèlia, el col·leccionisme, el terrassenquisme i la catalanitat. Aquests podrien ser els cinc grans eixos d'una trajectòria cultural i humanística d'una riquesa i d'una profunditat indiscutibles, sempre marcades per la generositat.

Els seus estudis sobre les monedes terrassenques des del segle XVII, les nissagues industrials de Terrassa o els personatges més representatius o característics de la vida cívica i social de la nostra ciutat són referències obligades i d'una gran solidesa per dibuixar l'evolució de Terrassa al llarg del temps. Per altra banda, el seu arxiu documental ha esdevingut, any rere any, decisiu per a la conservació d'elements, dades i obres que poden contribuir a aprofundir en el coneixement de la nostra història.

En Rafel Comes ha fet una aportació fonamental al coneixement de les nostres arrels i a la preservació de la nostra memòria històrica al llarg de bona part dels segles XX i XXI. Amb la Medalla d'Honor de la Ciutat de Terrassa li agraïm la gran feina que ha fet durant dècades i li reconeixem una aportació molt singular i de gran vàlua a la història i la identitat de Terrassa.

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Jordi Ballart i Pastor'. The signature is fluid and stylized, with a long horizontal line extending to the left.

Jordi Ballart i Pastor
Alcalde de Terrassa

Història i memòria de Terrassa

Hi ha persones que determinen l'esdevenir d'una ciutat i que hi deixen una profunda petja. Rafel Comes i Ezequiel n'és una. Durant dècades s'ha dedicat infatigablement a la recerca historiogràfica de Terrassa, amb un rigor i una constància que només poden néixer d'una estima rotundament genuïna i profunda pel lloc on s'ha viscut.

El fruit més visible d'aquest compromís és el seu fons arxivístic, un llegat d'un valor incalculable que recull i preserva aspectes fonamentals de la vida econòmica, social i familiar de la ciutat al llarg del temps. Gràcies a la seva feina minuciosa, episodis que es podrien haver perdut o oblidat, avui formen part del patrimoni comú de tots els terrassencs i terrassenques.

Més enllà d'aquest llegat, allò que fa singularment admirable Rafel Comes és la manera com l'ha posat a l'abast de tothom: amb generositat, amb esperit de servei, sempre disposat a col·laborar i compartir el seu coneixement amb tothom qui trucava a la seva porta.

Aquest reconeixement també és una manera de definir quina mena de ciutat volem ser: una Terrassa que es projecta al futur, dinàmica i emprendora, però que té ben present quines són les seves arrels i la seva història. Persones com Rafel Comes ho fan possible: amb la seva feina fan que una comunitat es conegui a si mateixa i els fils que connecten les diferents generacions. De Terrassa, com a ciutat. De Catalunya, com a nació.

La seva figura, doncs, transcendeix l'àmbit de la recerca i la història i contribueix a reforçar la identitat col·lectiva i la memòria de la ciutat, que és un bé comú que cal salvaguardar i compartir. El lliurament de la Medalla és, doncs, una bona ocasió per agrair-li aquesta dedicació i per expressar-li que, sense ell, la nostra ciutat segurament seria més pobre i menys conscient de si mateixa i menys orgullosa. Un home generós, bo, culte, íntegre, compromès. Un patriota català. Un bon amic.

Josep Rull i Andreu

President del Parlament de Catalunya

Rafel Comes i Ezequiel a Barcelona, durant la celebració de l'11 de Setembre de 2019. Comes sempre ha mostrat un fort esperit reivindicatiu i una profunda voluntat de servei vers el país i la seva ciutat. Fotografia: Rafael Aróztégui

UN EXORCISTA DE L'OBLIT I UN NOTARI DE LA CRÒNICA TERRASSENCA

Tu no ets de Terrassa si no saps qui és Rafel Comes i Ezequiel

Rafel Comes i Ezequiel, persona a qui enguany se li atorga merescudament el reconeixement de la Medalla de la Ciutat de Terrassa, va néixer en aquesta ciutat l'11 d'abril de 1942, fill d'Antònia Ezequiel i Paüls i de l'empresari Joaquim Comas i Irla, fundador de Torçats i Fils de Fantasia Joaquim Comas.

Va realitzar estudis de pèrit mercantil a Sabadell que, amb un currículum de cinc cursos de peritatge, ell serà capaç de finalitzar per lliure en tan sols dos anys i tres mesos. Seguidament, empenirà estudis oficials de professor mercantil, obtenint la titulació tres anys més tard, amb una menció honorífica. Mentre rebia aquesta darrera formació acadèmica treballà, entre el 1961 i el 1962, en tres empreses sabadellenques: Jordi Domingo S.A., on coneixeria a qui seria la seva esposa, Maria Taulé i Blanes; Mota Castellà i Cia., i, per últim, a la multinacional sueca ASEA-CES.

El 1962 Rafel s'incorporà a l'empresa familiar i, el 1967, va assumir la seva titularitat, dirigint la fàbrica amb l'ajut d'altres familiars, tot aconseguint superar la gran crisi del sector tèxtil i mantenint-la en actiu

fins el 1995, any en que va tancar la firma. Aquest cessament, amb el seu consegüent alliberament de temps, li permetrà dedicar-se a fons a aquelles activitats que més l'interessaven: la numismàtica i el col·leccionisme. Dues passions que sempre ha realitzat amb molt de rigor, fruit de les quals sorgiren importants treballs com foren *Les monedes de necessitat a Terrassa durant la guerra 1936-1939*, escrit juntament amb Antoni Turró i Martínez i editat per Ègara, Terrassa, 1992, recopilant una munió de dades que les circumstàncies desfavorables de la postguerra havien fet desaparèixer gairebé del tot. També la magnífica publicació *El florí d'or català, Catalunya, València, Mallorca*, en col·laboració amb Miquel Crusafont i Sabater, editada el 1996 per la Societat Catalana d'Estudis Numismàtics, el primer estudi global sobre aquesta moneda i que encara avui és de referència obligada.

Ha publicat també interessants aportacions als butlletins del Cercle Filatèlic i Numismàtic de Barcelona (Cercle, després L'Ardit) i a la *Gaceta Numismàtica* de l'Associació Numismàtica Espanyola de Barcelona, entitat on durant més de vint anys fou tresorer.

Fotografia escolar de Rafel Comes i Ezequiel al col·legi de la Sagrada Família, conegut popularment com cal Pere Sabater. Fotografia: Família Comes Taulé.

Rafel Comes rebent el títol de professor i pèrit mercantil a l'Escola Oficial d'Estudis Mercantils de Sabadell, 31 de maig de 1965. Fotografia: Família Comes Taulé.

A part de la seva rica activitat historiogràfica, Rafel ha estat sempre un apassionat de la muntanya, la pesca i l'excursionisme. A la fotografia podem veure a Rafel Comes a l'estació de Candanchú acompanyat dels seus amics Jaume Maranges i Manuel Correa, que feia pràctiques com a oficial de milícies, l'agost de 1963. Fotografia: Família Comes Taulé.

Rafel Comes rebent l'any 1966 un diploma per la cria d'un canari. L'afició a la canaricultura la compartia amb el seu pare qui, entre d'altres, guanyà el Gran Premi de Raça Espanyola de l'Ajuntament de Barcelona, al IV Concurs Regional de Canaricultura de 1963. Fotografia: Família Comes Taulé.

El matrimoni format per Maria Taulé i Blanes i Rafel Comes i Ezequiel, 1967. Fotografia: Família Comes Taulé.

El Rafel va iniciar la seva passió per la numismàtica el 1975, després que el seu pare li regalés una incipient col·lecció de moneda espanyola i un any després assistís a una subhasta de moneda catalana a Tarragona, amb motiu del V Centenari de la mort de Jaume I, despertant-se a partir d'aleshores la passió per aquesta última, tot sabent-la relacionar amb un profund sentiment catalanista. Un binomi, numismàtica i catalanitat, que ell ha sabut traduir en rigorosos i interessants treballs.

Amb aquesta tríada, numismàtica, col·leccionisme i catalanitat, Rafel Comes ha elaborat obres de gran importància i que formen part d'una extensa bibliografia que, en forma d'articles especialitzats en el tema, va anar publicant al llarg dels anys com és el cas del publicat el 1984 "Florins del Museu Alegre de Sagrera de Terrassa" - el seu primer treball -, que el va realitzar mentre actuava com a conservador

Rafel Comes amb el diploma d'homenatge atorgat per l'Ateneu Terrassenc. Fotografia: Rafael Morante, publicada a *MónTerrassa*, el 15 de maig de 2023.

del departament de numismàtica d'aquest museu, institució on treballà durant deu anys elaborant un inventari i classificant acuradament la col·lecció de numismàtica municipal.

Rafel Comes no solament ha donat a conèixer moltíssimes monedes i medalles desconegudes de Terrassa, també d'altres llocs com ara les de la sèrie municipal d'Agramunt, les dues úniques conegudes d'Organyà o algunes del comtat d'Urgell. També ha estat el responsable que figurin als museus terrassencs les importants monedes de cinc rals d'argent i els sisens de coure que la ciutat encunyà durant la Guerra dels Segadors (1640-1652), essent llavors una de les trenta poblacions catalanes que feren emissions monetàries de manera descentralitzada.

Rafael Aróztegui i Peñarroya junt amb Rafel Comes i Ezequiel a la Plaça Vella de Terrassa, durant la presentació de candidats a capgrossos de l'any 2019. Fotografia: Santi Olivet.

D'esquerra a dreta: Ana Fernández, Rafel Comes i Montse Saludes durant la inauguració de l'exposició "Terrassa districte postal: les targetes postals terrassenques (1900-1920)", mostrada a l'Arxiu Històric Comarcal del 15 d'octubre de 2009 al 29 de gener de 2010. Una coproducció del Centre d'Estudis Històrics de Terrassa, l'Arxiu Històric Comarcal i l'Arxiu Municipal Administratiu, amb fons de l'Arxiu Tobella i de Rafel Comes i Ezequiel. Fotografia: J.J.

Rafel Comes saludant en Salvador Alavedra i Invers durant l'exposició que se li va dedicar amb el títol: "Salvador Alavedra. El dibuix i la música", inaugurada al Centre Cultural el 15 de juny de 2015 i organitzada per l'Associació de Col·leccionistes de Terrassa. D'esquerra a dreta: Manel Alavedra i Peñalva, Salvador Alavedra i Invers i Rafel Comes i Ezequiel. Fotografia: Rafael Aróztegui.

Cal destacar dos dels seus treballs publicats a la revista *Terme*, una publicació del Centre d'Estudis Històrics de Terrassa, entitat de la qual Rafel Comes també és membre: "El Centre Catalanista Republicà de Terrassa", al número 23 del 2011, i "La branca industrial dels Marçet, una nissaga singular", al número 26 del 2014. Les nissagues industrials terrassenques és un dels temes als quals li ha dedicat molta atenció, constituint un fons bibliogràfic imprescindible a l'hora d'entendre la història fabril d'aquesta ciutat.

Una altra feina molt acurada i utilíssima per a la historiografia local la constitueix la llarga llista d'escrits que Rafel Comas ha donat a conèixer a través de les 170 separates del butlletí *El col·leccionisme de temàtica terrassenca*, de l'Associació de Col·leccionistes de Terrassa, o dels estudis publicats a les seccions "Personatges amb orígens terrassencs" i "Nissagues terrassenques", del butlletí de l'Ateneu Terrassenc, tot demostrant ser un gran expert en genealogia terrassenca i aportant nombroses dades inèdites, troballes documentals de primer ordre i curiositats culturals interessantíssimes.

Més enllà de tot l'anterior, quines són les qualitats que configuren el caràcter de Rafel Comes? Perseverança, fermesa, tenacitat, fidelitat, paciència i constància. I quins són els seus valors socials? Generositat, resiliència i catalanitat, totes tres al servei del país i de la seva ciutat, Terrassa.

Entre totes les qualitats atorgades en aquest escrit, hem d'afegir una més i és la que fa referència al seu àmbit més personal, el de la seva família. Rafel Comes sent un amor molt profund per les seves filles, la Montserrat i la Mariona, així com

Rafel Comes acompanyat de la seva filla Montserrat Comes i Taulé i dels seus nets Laia, Júlia i Arnau García i Comes. Diada de Sant Jordi, 2025. Fotografia: Família García Comes.

pels seus nets: Arnau, Erola, Júlia, Laia i Mariona. Un amor que li és correspost per tots ells a través d'un gran respecte i admiració.

Un arxiu historiogràfic substancial i essencial

L'arxiu documental que Rafel Comes ha estat capaç de bastir sobre temàtica terrassenca té un valor inestimable, ja que no es tracta d'una mera col·lecció de documents, sinó del fruit d'una pacient recerca, d'una anàlisi meticulosa i una acurada organització i custòdia de documentació industrial, cultural i política, de targetes postals, d'insígnies, d'*ex-libris*, de vinyetes, de programes de cinema o de festes majors, de cromos, de publicacions literàries d'autors terrassencs, de llibres d'estudi sobre Terrassa, etc.

La seva activitat com a investigador l'ha portat a configurar, des dels anys noranta del segle passat, un arxiu documental integrat per importantíssims fons industrials, familiars i de diverses entitats culturals vinculades a la ciutat de Terrassa. Aquest arxiu aplega informacions i publicacions úniques, imprescindibles per a reconstruir la història de la ciutat al llarg dels segles XVIII, XIX i XX. Temes que també s'han vist reflectits a la revista *Terme*, del Centre d'Estudis Històrics de Terrassa; al butlletí *Arxiu* del Centre Excursionista de Terrassa; a *Bocamoll*, butlletí de l'Associació de Veïns Segle XX, o al butlletí de l'Ateneu Terrassenc, entitat que, el 2 de febrer de 2023 i sota el títol "Rafel Comes, tot un personatge terrassenc", li va retre un emotiu homenatge.

La importància del seu arxiu és tal que, des de fa molts anys, resulta difícil trobar cap llibre d'història dedicat a Terrassa en què el nom de Rafel Comes i Ezequiel no aparegui entre les referències documentals o bibliogràfiques. El seu fons arxivístic ha esdevingut una font imprescindible per a qualsevol estudiós de la temàtica terrassenca. Així mateix, la premsa local ha recorregut sovint als seus coneixements per documentar nombrosos articles i treballs de divulgació històrica. Un arxiu que no es mesura tan sols per l'important abast del seu fons, sinó per l'honest i generós ús que li ha sabut donar, ja que, davant de qualsevol requeriment o consulta ningú s'ha trobat amb una negativa, tot el contrari, la seva col·laboració sempre ha estat immediata i desinteressada.

En Rafel Comes ha esdevingut, sens dubte, un terrassenc imprescindible. Ho és tant com el seu arxiu; un llegat del qual tot ciutadà que estimi Terrassa hauria de vetllar per la seva conservació. Especialment ara que en Rafel, afectat per una pèrdua progressiva de memòria, s'ha vist obligat a deixar les tasques que tant l'apassionen.

Diversos elements constitutius de l'arxiu de Rafel Comes i Ezequiel.

Ayuntamiento: *Terrassa*

GOBIERNO CIVIL
Provincia de BARCELONA
ABASTECIMIENTOS

Referencia "PLATO UNICO"
N.º 1.º P.º *4451*
N.º 1.º Serie *4452*

Cartilla Familiar de Racionamiento

TITULAR D. *Fco. Sebastian Rovira*
Calle *El Penedès* N.º *46* P.º *1*

4 Personas Serie P.º N.º *30008*

PERSONAL E INTRANSFERIBLE

Consell Municipal
Comissió de Proveïments
TERRASSA

2/12/36/38

Tarja de comprador
obligatòria per a entrar als
Mercadals

Ajuntament de Terrassa

Tarja individual del proveïment de tabac

Nam. del carnet de passaport familiar *1065*
Nam. de la tarja *939*

REVALIDAT

ADVERTENCIA: La destinataria d'aquesta tarja ha de presentar-la a l'oficina de la tarja, en cas de no complir les condicions establertes. Significa a què la tarja ha de ser revalidada.

50 CENTIMOS

Tiquet n.º 8
Tiquet n.º 11 Tiquet n.º 7
Tiquet n.º 10 Tiquet n.º 6
Tiquet n.º 9

Abastecimientos y Transportes

TERRASSA

CONSARIA GENERAL
ABASTECIMIENTOS Y TRANSPORTES

Colecti6n de Cupones
de
RACIONAMIENTO

TERCERA CATEGORIA
Primer Semestre 1932

RESERVA DE PRECEDENTE

N.º 993075 Serie B 1

Ayuntamiento de Terrassa

Comissió de Racionament

Cartilla de Racionamiento

D. *María Sana*
Luja Noig

N.º *107* *3* familiares

ESTRELLA
Febrero 1939
III Año Triunfal

CONSARIA GENERAL
ABASTECIMIENTOS Y TRANSPORTES

MUNICIPAL NACIONAL DE TERRASSA

CARNET DE IDENTIDAD
PARA RACIONAMIENTO

D. *Joaquim Escalera*
Olivera de Progresso 39

& 4 familiares

OUTSIDE. NOVEMBER, DICEMBRE G. 1939.
AÑO DE LA VICTORIA

Abastecimientos y Transportes

CONSARIA GENERAL
ABASTECIMIENTOS Y TRANSPORTES

Cartilla de Racionamiento

al carnet

n.º *107*

MAIG JUNY JULIOL AGOST 1939

3 familiars

TEATRE PRINCIPAL

ESCOLA CHORAL DE TERRASSA

DISSABTE DIA 7 DE GENER DE 1922

CANÇONS NADALENQUES
PER LA
ESCOLA CHORAL

MESTRER-DIRECTOR: JOAQUIM PECANINS

RECITAL DE CANÇONS:
Emili Vendrell, Tenor
Blai Net, Pianista

NET, A DOS QUARTS DE DEU

Queda sobre el decorat de finalitat a casa del compositor, carrer Major, núm. 29

UNA VIDA AL SERVEI DE LA RECUPERACIÓ DEL PATRIMONI HISTÒRIC TERRASSENÇ

1942

- Rafel Comes i Ezequiel neix a Terrassa l'11 d'abril de 1942.

1961 – 1962

- Treballa en diversos períodes a tres empreses sabadellenques: Jordi Domingo S.A., Mota Castellà i Cia., i a la multinacional sueca ASEA-CES.

1962

- Obté el títol de pèrit mercantil a Sabadell.
- S'incorpora a l'empresa familiar Torçats i Fils de Fantasia Joaquim Comas.

1965

- Obté el títol de professor mercantil a l'Escola Oficial d'Estudis Mercantils de Sabadell.

1967

- Assumeix la titularitat de l'empresa familiar Torçats i Fils de Fantasia Joaquim Comas, en actiu fins el 1995.

1975

- Inicia la seva col·lecció numismàtica.

1996

- Coordinador de les subhastes de bibliografia de temàtica terrassenca, organitzades per l'Associació de Col·leccionistes de Terrassa.

Síntesi bibliogràfica de les seves publicacions

1984

- “Florins del Museu Alegre de Sagrera de Terrassa”, *Gaceta Numismàtica* (Barcelona), número 72.
- “Moneda inèdita d'Arbeca”, *Gaceta Numismàtica* (Barcelona), Volum 73.
- “Troballes monetàries a l'església vella de Rellinars”, *Gaceta Numismàtica* (Barcelona), números 74-75.

1986

- Presenta al Simposi Numismàtic de Barcelona la tesi “Les monedes terrassenques. Els sisens de la Universitat Forana (1641-1642)”. Treball publicat el mateix any a *Terme* (Terrassa), número 7 i a *Acta Numismàtica* (Barcelona), número 16.

1989

- “Algunes novetats de la moneda cerverina”, *Acta Numismàtica* (Barcelona), número 19.
- “Una moneda inèdita del comtat d'Urgell”, *L'Ardit* (Barcelona), número 4.

1990

- “Monedes Ibèriques d'Ègara. Un supòsit erroni”, en col·laboració amb Agustí Escoz i Gutiérrez, *Terme* (Terrassa), número 5.
- “Els diners agramuntesos de la Guerra de Separació”, *Acta Numismàtica* (Barcelona), número 20.

**Rafel Comes amb la seva filla Mariona i les seves netes Mariona i Erola Ibáñez i Comes, 11 d'abril de 2026.
Fotografia: Família Ibáñez Comes.**

1991

- “La primera moneda terrassenca”, *Terme* (Terrassa), número 6.
- Inicia la sèrie de separates per al butlletí de l’Associació de Col·leccionistes de Terrassa, una sèrie que manté fins el 2009.

1992

- “Les monedes terrassenques. Els sisens de la Universitat Forana (1641-1642)”, *Terme* (Terrassa), número 7.
- Publica *Les monedes de necessitat a Terrassa durant la guerra 1936-1939. Monografies Vallesanes*, en col·laboració amb Antoni Turró i Martínez, *Ègara* (Terrassa).

1993

- “La moneda de cinc rals de Terrassa de data 1641”, *Acta Numismàtica* (Barcelona), números 91-93 (1991-1993).

1994

- “Les monedes terrassenques. Els V rals de plata de la Universitat de la vila (1641-1642)”, *Terme* (Terrassa), número 9.

1995

- “Les monedes terrassenques. Els bitllets municipals de la Guerra Civil (1937)”, *Terme* (Terrassa), número 10.
- “Els pactes per la fabricació de moneda de plata a Terrassa (1641)”, *Acta Numismàtica* (Barcelona), número 25.

1996

- *El flori d’or català, Catalunya, València, Mallorca*, en col·laboració amb Miquel Crusafont i Sabater, Societat Catalana d’Estudis Numismàtics.

1997 - 2004

- Col·laboracions al butlletí *Bocamoll* de l’Associació de Veïns del barri del Segle XX.

1998

- “La Medallística terrassenca fins a la guerra civil (1884-1936)”, *Terme* (Terrassa), número 13.

1999

- “La medallística terrassenca de postguerra (1939-1970)”, *Terme* (Terrassa), número 14.

2002

- “Noves aportacions al recull dels florins catalans (I)”, en col·laboració amb Miquel Crusafont i Sabater. *Acta Numismàtica* (Barcelona), volum 32.

2008

- “Emissions rosselloneses de billó d’Alfons el Magnànim (1416-1458)”, Anuari *Acta Numismàtica*, Societat Catalana d’Estudis Numismàtics.

2009

- *Terrassa, territori postal*, en col·laboració amb Montse Saludes i Closa i Ana Fernández Álvarez. Ajuntament de Terrassa. Arxiu Municipal.

- “El vedutisme terrassenc o la mirada endògena” en col·laboració amb Montserrat Saludes i Closa i Ana Fernández Álvarez, *Terme* (Terrassa), número 24.

2011

- “El Centre Catalanista Republicà de Terrassa”, *Terme* (Terrassa), número 23.

2012

- Col·laborador, junt amb Josep Puy i Juanico, en *Esquerra a Mèxic* (1941-1980). Fundació Josep Irla.

2013 - 2024

- S’encarrega d’escriure el suplement de l’Ateneu Terrassenc. Fins el 2017 publica al seu butlletí una sèrie titulada “Personatges amb orígens terrassencs” i, a partir de 2019, inicia una altra amb el títol “Nissagues terrassenques”.

2014

- “La branca industrial dels Marcet, una nissaga singular”, *Terme* (Terrassa), número 26.

ATENEU TERRASSENÇ

Homenatge de l'Ateneu Terrassenc a Rafel Comes, 2 de febrer de 2023. D'esquerra a dreta: Ana Fernández, Rafel Comes i Miquel Crusafont. Fotografia: Rafael Aróztegui.

H O M E N A T G E S

TERRASSA, 2026

RAFEL COMES I EZEQUIEL

Rafel Comes, nascut a Terrassa l'any 1942, és una de les figures clau en la conservació i la preservació de la memòria històrica de la ciutat. Després d'una etapa vinculada a l'empresa tèxtil familiar, a partir de 1995 es va dedicar plenament a la seva gran vocació: la recerca històrica, el col·leccionisme i la numismàtica.

Amb una aportació rellevant com a historiador i documentalista, ha construït un valuós arxiu de gran importància per a Terrassa, convertit en una font imprescindible per a l'estudi dels segles XVIII, XIX i XX.

Com a historiador i divulgador, ha publicat nombrosos articles en revistes com Terme, així com en butlletins i publicacions locals, aportant dades inèdites sobre nissagues industrials, personatges terrassencs i episodis poc coneguts de la història local.

En reconeixement del seus mèrits en l'àmbit de l'estudi i difusió de la història, la numismàtica i la preservació de la memòria de la nostra ciutat, l'Ajuntament de Terrassa li atorga la Medalla d'Honor de la Ciutat.

Edita: Ajuntament de Terrassa/Presidència/Projectes Editorials

Textos: Ana Fernández Álvarez

Fotografies: Col·lecció Família García Comes, Família Comes Taulé, Família Ibáñez Comes, Arxiu Municipal de l'Ajuntament de Terrassa (AMAT), Santi Olivet, Rafael Morante, Rafael Aróztegui i Nebridi Aróztegui

Dipòsit legal: B 11721-2026

© Edicions de l'Ajuntament de Terrassa 2026